

CZU: 343.357

NEGLIJENȚA ÎN SERVICIU (art.329 CP RM): EXAMEN AL UNOR ABORDĂRI DIN JURISPRUDENȚA REPUBLICII MOLDOVA

Adrian POPENCO

Universitatea de Stat din Moldova

În prezentul studiu sunt analizate particularitățile de încadrare a infracțiunilor de neglijență în serviciu în acord cu prevederile art.329 CP RM. Se arată că cei abilitați cu calificarea infracțiunilor întâmpină dificultăți la încadrarea *in concreto* a faptelor de neglijență în serviciu în tiparul normelor prevăzute la art.329 CP RM. Se atestă multiple erori de calificare potrivit semnului obiectiv – urmarea prejudiciabilă. Erorile vizează aprecierea diferențiată a semnului estimativ „alte urmări grave” consacrat la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. La fel, se observă poziția greșită a unor practicieni de a încadra cele săvârșite în corespundere cu alin.(1) art.329 CP RM în ipoteza în care urmarea prejudiciabilă se exprimă în daune cu caracter nepatrimonial. În fine, sunt evidențiate unele probleme de calificare după semnul obiectiv – fapta prejudiciabilă. În unele cazuri se constată confuzii la aprecierea conținutului celor două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile. Se observă că persoanele abilitate cu aplicarea legii penale deseori omit să stipuleze în actul aplicativ emis norma exactă din actul normativ de referință ce conține obligația de a cărei neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se face vinovată persoana publică.

Cuvinte-cheie: *neglijență în serviciu, infracțiune, urmare prejudiciabilă, abordări jurisprudențiale, interpretări eronate, norme incomplete, norme completatoare, daune în proporții mari.*

NEGLIGENT PERFORMANCE OF DUTIES (art.329 PC RM): EXAMINATION OF SOME APPROACHES FROM THE JURISPRUDENCY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In this study there are analyzed the particularities of qualification of negligent performance of duties in accordance with the provisions of art.329 PC RM. It shows that those skilled with qualification of crimes encounter difficulties to the qualification *in concreto* of the acts of negligent performance of duties in the pattern of the norms provided by art.329 PC RM. There are multiple errors of qualification according to the objective sign – the prejudicial consequence. Errors concern differential appreciation of the estimative sign “other serious consequences” referred to in letter b) paragraph (2) of art.329 PC RM. Also, it is noted the wrong position of some practitioners to qualify what was committed in accordance with paragraph (1) of art.329 PC RM, in the case where the prejudicial consequences are expressed in non-patrimonial damages. Finally, it highlights some problems of qualifying for by objective sign – prejudicial act. In some cases confusions to the assessment the content of the two normative modalities for expressing the prejudicial act are noted. It is observed that, persons qualified to apply criminal law, often fail to stipulate in the issued enacting act the exact norm from the normative act of reference, what contains the obligation for whose performing or nonperforming the public person is guilty.

Keywords: *negligent performance of duties, offence, prejudicial consequences, jurisprudential approaches, erroneous interpretations, incomplete rules, supplementary rules, large-scale damage.*

Introducere

În cadrul prezentului demers științific vom supune analizei unele aprecieri ale persoanelor abilitate cu aplicarea legii penale învederate în cuprinsul unor acte aplicative, în special pozițiile instanțelor de judecată pe marginea încadrărilor efectuate în tiparul normelor înscrise la art.329 CP RM.

Pentru început subliniem că la alin.(1) art.329 din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM [1]) este stabilită răspunderea penală pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. În conformitate cu alin.(2) din același articol, răspunderea penală se agravează dacă în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare de către o persoană publică a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele este cauzat decesul persoanei (lit.a) alin.(2) art.329 CP RM) sau sunt provocate alte urmări grave (lit.b) alin.(2) art.329 CP RM).

Rezultate și discuții

1. Unul dintre semnele constitutive ale infracțiunii, în general, și ale infracțiunilor de neglijență în serviciu, în special, îl formează fapta prejudiciabilă. Potrivit literaturii de specialitate, fapta prejudiciabilă din conținutul laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM poate lua ambele forme de exprimare a ilicitului penal: atât forma activă, cât și cea pasivă [2, p.604; 3, p.20; 4, p.149; 5, p.870; 6, p.897; 7, p.762; 8, p.911; 9, p.91; 10, p.187-188; 11, p.73; 12, p.738]. Cu alte cuvinte, fapta prejudiciabilă se poate concretiza în comisiune și în omisiune. Bunăoară, în opinia lui S.Brînză și V.Stati, fapta prejudiciabilă prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM se particularizează prin aceea că făptuitorul fie nu realizează în genere ceea ce-i revine potrivit competenței de serviciu, fie își îndeplinește obligațiile de serviciu de o manieră necorespunzătoare [8, p.911; 13, p.874]. Remarcăm că explicația evocată își are suportul în textul normei de incriminare înscrise la alin.(1) art.329 CP RM. *In concreto*, posibilitatea manifestării ambelor forme ale conduitei infracționale se desprinde din expresia „neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare”.

Acest lucru îl confirmă și practica judiciară a Republicii Moldova. De exemplu, în următoarele spețe instanța a reținut comportamentul activ de exprimare a ilicitului penal consemnat la art.329 CP RM:

- „C.A., fiind angajat în baza ordinului nr.68p din 13.03.2008 în funcția de inginer în Biroul înmatriculare a transportului nr.2, mun. Chișinău, al Direcției Principale Înregistrare a Transportului și Calificare a Conducătorilor Auto a ÎS „CRIS „Registru”, îndeplinindu-și necorespunzător obligațiile de serviciu în corespundere cu care acesta trebuia să verifice informațiile parvenite de la birourile teritoriale, ca rezultat al atitudinii sale neglijente a permis înmatricularea (sublinierea ne aparține – n.a.) automobilului „AudiQ7” cu numărul caroseriei AUZZZ4F58N050128, cauzând un prejudiciu în proporții deosebit de mari în sumă de 177.566,40 lei, deoarece pentru acest mijloc de transport nu au fost achitate taxele de import” [14];

- „M.I., fiind persoană publică, activând în calitate de inginer-inspector în inspectoratul Supravegherea Tehnică de Stat „Intehagro”, filiala Cahul, în rezultatul atitudinii neglijente și neconștiințioase față de obligațiile de serviciu, fără a verifica datele agregatelor, a perfectat actele (sublinierea ne aparține – n.a.) tractorului de model „T-150 K” cu n/î CH-B 440, anul fabricării 1990, care aparținea lui B.P., și în baza contractului de vânzare-cumpărare a unității de transport a eliberat certificatul tehnic de înmatriculare cu Seria AB nr.109883 pe numele lui C.I. Certificatul conținea date despre seria și numărul motorului, care de fapt nu corespund cu datele tractorului menționat, acordând lui C.J. dreptul de a-l vinde Primăriei orașului Cahul, la prețul de 147.500 lei, cauzând astfel daune în proporții mari intereselor publice” [15];

- „B.S., deținând funcția de secretar al consiliului sătesc H., r-nul Cantemir, la data de 9 iulie 2012, fără a verifica conținutul real al deciziei și al procesului-verbal al ședinței consiliului sătesc H., r-nul Cantemir, a contractat și a eliberat cet. D.G. extrasul (sublinierea ne aparține – n.a.) din decizia consiliului sătesc H, r-nul Cantemir, nr.2/8-XXIV „Cu privire la repartizarea unui lot de teren cu suprafața de 0,12 ha pentru construcția casei individuale de locuit, cu date ce nu corespund celor decise de consiliul sătesc” [16].

Surprindem, deci, existența mai multor modalități faptice de exprimare a acțiunii de îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu. Pe lângă cele reliefate *supra*, evidențiem și alte tipuri de modalități faptice întâlnite în practica judiciară a Republicii Moldova: „aprecierea greșită a destinației terenului transmis în proprietate privată în baza contractului de vânzare-cumpărare” [17]; „efectuarea superficială a controlului documentar” [18, 19]; „examinarea necorespunzătoare a documentelor” [20] etc.

Per a contrario, drept exemple de inacțiune prejudiciabilă (*alias* – neîndeplinire a obligațiilor de serviciu) putem evoca următoarele:

- „Inculpatul X, îndeplinind atribuțiile de autoritate tutelară a minorului I.V., având în sarcină activitatea de asistență, promovare și apărare a drepturilor copilului, nu a întreprins măsurile necesare (sublinierea ne aparține – n.a.) pentru organizarea externării minorului I.V. din cadrul Instituției medico-sanitare de psihiatrie „Codru”, fapt ce a condus la prelungirea administrării tratamentului psihiatric și deținerii acestuia în plasament în cadrul instituției psihiatrice pe o perioadă prelungită de 144 zile” [21];

- „R.I., activând în calitate de inspector vamal în Biroul vamal Briceni, contrar prevederilor de la lit.a) alin.(1) art.15 din Legea serviciului în organele vamale, nr.1150 din 20.07.2000, ale fișei de post din 15.03.2010 aprobate de directorul general al Serviciului Vamal, la data de 16.02.2011, aflându-se la locul de serviciu – postul de control vamal „Grimăncăuți – Vașkivți”, nu a efectuat controlul fizic (sublinierea ne aparține – n.a.) al mărfurilor și al mijlocului de transport de model „Mercedes D312” cu n/î XXX, condus de G.F., care se deplasa în direcția – intrare în Republica Moldova” [22].

Practica instanțelor de judecată autohtone identifică suplimentar următoarele modalități faptice de exprimare a inacțiunii infracționale prevăzute la art.329 CP RM: „necompletarea declarațiilor vamale de import, precum și necalcularea drepturilor de import” [23]; „neinspectarea teritoriului deservit, omisiunea de a da indicațiile de rigoare subalternilor, pentru inspectare” [24].

În ce privește comportamentul activ al făptuitorului, precizăm că acesta se concretizează în îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu. Legiuitorul folosește tocmai asemenea termeni la descrierea comisiunii infracționale, nu însă alte formule. În acest sens, trezește semne de întrebare următoarea formulare regăsită într-un caz din practica judiciară: „... inculpatul se face vinovat de exercitarea neconștiincioasă (sublinierea ne aparține – n.a.) a atribuțiilor de serviciu” [23]. Constatăm că sintagma „exercitarea neconștiincioasă” desemnează atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită. Mai exact, aceasta indică asupra cauzelor subiective alternative ale neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu. În speță, puțin probabil s-a dorit să se punteze pe aspectul subiectiv al infracțiunii imputate făptuitorului. Credem că s-a operat cu această expresie pentru a releva conținutul faptei prejudiciabile comise. Cel puțin acest lucru rezultă din spiritul celor reținute de instanța de judecată la elaborarea actului aplicativ. Considerăm că cei îndrituiți cu aplicarea art.329 CP RM cazurilor practice concrete nu trebuie să folosească la descrierea laturii obiective termeni ce caracterizează latura subiectivă a infracțiunii, și viceversa. Îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu nu trebuie echivalată cu exercitarea neconștiincioasă a acestora. În niciun caz termenul „neconștiincios” nu este sinonim cu cuvântul „necorespunzător”. Primul ține de sfera lăuntrică a faptei infracționale comise, în timp ce ultimul redă esența conduitei criminale.

De asemenea, nu trebuie confundate nici cele două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile. *Supra* am punctat că neîndeplinirea obligațiilor de serviciu implică manifestarea unui comportament pasiv. În contrast, îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu constituie forma activă de exprimare a ilicitului penal. E inadmisibil să se opereze la calificare, de exemplu, cu termeni ce desemnează comportamentul activ al persoanei, în timp ce cele constatate de instanța de judecată să se încadreze în tiparul unei omisiuni infracționale. Ilustrativă este următoarea abordare jurisprudențială ce atestă o necorespundere între cele constatate și încadrarea efectuată: „inculpatul C.M., deținând funcția de director al Î.M. „Apă-Canal” Edineț, îndeplinind necorespunzător (sublinierea ne aparține – n.a.) obligațiile de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de acestea, în perioada lunilor mai 2009 – septembrie 2009 a omis controlul și supravegherea (sublinierea ne aparține – n.a.) subalternilor săi și a angajaților întreprinderii municipale la respectarea prevederilor instrucțiunii de conectare a persoanei juridice SRL „CA” la sistemul apeductului central, precum și a omis controlul și supravegherea (sublinierea ne aparține – n.a.) lucrărilor de montare la timp...” [25]. Observăm o inadvertență clară în cele subliniate de instanța de judecată. Pe de o parte, se reține faptul omisiunii îndeplinirii unor obligații de serviciu, iar, pe de altă parte, instanța conchide asupra îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu. Precizăm că cele două constatări sunt incompatibile. Îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu poate îmbrăca doar forma activă de exprimare a ilicitului penal. În speță, conduita făptuitorului a luat o formă pasivă de realizare a faptei prejudiciabile. Așadar, omisiunea efectuării unui control constituie modalitate faptică a neîndeplinirii, nu însă a îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

2. În alt context, precizăm că din perspectiva tehnicii legislative, normele înscrise la art.329 CP RM sunt norme incomplete. Potrivit regulii generale, normele incomplete nu pot fi aplicate de sine stătătoare. Acestea trebuie aplicate în cumul cu alte norme. *In concreto*, ele trebuie însoțite de norme completatoare. Cele din urmă norme conferă viabilitate normelor incomplete. Iar, în sensul legii penale, normele completatoare conferă ilegalitate faptei stipulate în textul normei incomplete. Pe cale de consecință, lipsa normei completatoare duce la inaplicabilitatea normei de incriminare incomplete. Același lucru rezultă din pct.6.2. al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017 (în continuare – Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017 [26]).

Studiul practicii judiciare în partea ce vizează infracțiunile de neglijență în serviciu din perspectiva respectării regulii de calificare sus-indicate demonstrează prezența mai multor abordări jurisprudențiale.

Într-o primă orientare, se observă că în unele acte aplicative nu se indică niciun act legislativ/normativ care ar conține obligațiile de serviciu concrete a căror neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare ar fi determinat antrenarea răspunderii penale în baza art.329 CP RM [17]. De necrezut, dar asemenea cazuri se atestă în practica judiciară a Republicii Moldova.

Într-o altă orientare, se remarcă faptul indicării doar a actului legislativ și/sau a celui normativ de referință, fără a fi reliefată și norma exactă care stabilește expres atribuțiile de serviciu de a căror încălcare se face vinovat făptuitorul. Ilustrativ în acest sens este următorul caz din practica judiciară: „...*inculpata G.E., activând ca inspector în Biroul vamal Centru, postul Vamal Criuleni, ignorând prevederile Codului vamal, ale Legii cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice, ale Regulamentului privind vămuirea bunurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice, aprobat prin Ordinul Serviciului Vamal nr.56-O din 21.02.2008, nu a completat declarația de import, formularul tipizat TV-14 cu introducerea nemijlocită a informației în sistemul informațional „Asycuda World”, concomitent nu a efectuat calcularea drepturilor de import, permițând eliberarea mărfii în circulație liberă, drept rezultat nefiind achitate plățile vamale în proporții mari*” [23]. O asemenea practică nu se deosebește cu mult de prima. Sunt echivalente ca și efect. Hotărârile adoptate în baza unor asemenea rațiuni sunt pasibile de casare, întrucât conțin încadrări incomplete.

La fel, trebuie considerată incompletă și, corespunzător, insuficientă, calificarea ce conține trimiterea către norma *sui generis* din actul normativ de referință, nu însă către norma completatoare exactă (cea de-a treia orientare jurisprudențială). Spre exemplu, într-o speță din practica instanțelor de judecată s-a reținut că „*inculpatul a acționat contrar prevederilor art.22 (sublinierea ne aparține – n.a.) din Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158 din 04.07.2008*” [20]. De menționat că art.22 din legea sus-indicată conține mai multe obligații de a căror neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se poate face vinovată persoana publică în exercitarea atribuțiilor de serviciu. În speță, instanța de judecată a omis însă să reflecte în sentința de condamnare norma completatoare exactă ce prevede obligația concretă a cărei îndeplinire necorespunzătoare a determinat provocarea unor urmări grave intereselor publice.

Considerăm eronate toate cele trei poziții cazuale de încadrare a neglijenței în serviciu în tiparul art.329 CP RM. Toate trei nu concordă cu regula de calificare în cazul infracțiunilor ce conțin dispoziții de blanchetă, și anume: nu conțin trimiterea către norma exactă din actul legislativ și/sau normativ de referință (actul cu caracter extrapenal) ce ar cuprinde obligația concretă de a cărei neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se face vinovat făptuitorul.

Asemenea încadrări incomplete trebuie evitate, întrucât duc la învinuirea abstractă a unei persoane publice în săvârșirea neglijenței în serviciu. În context, este ilustrativ următorul fragment din motivarea instanței: „*În viziunea instanței de apel, învinuirea formulată în rechizitoriu este vagă după conținut, nu este suficient de clar și concret formulată, poartă un caracter incert, general și confuz, procurorul nu a indicat semnele laturii obiective prin care a fost comisă infracțiunea*” [27].

Încadrarea faptelor de neglijență în serviciu prin invocarea normei completatoare exacte este reflexia principiilor exactității și integralității calificării infracțiunilor și, drept consecință, a principiului legalității incriminării.

În cele din urmă, susținem cu desăvârșire cele evocate în literatura de specialitate: „În actul de învinuire, în rechizitoriu, în sentința de condamnare obligatoriu trebuie indicată norma din actul normativ de referință, la care face trimitere norma de incriminare. Or, aplicarea normei de blanchetă este în strictă dependență de aplicarea normei extrapenale. Prima nu poate fi aplicată fără cea din urmă” [28, p.41].

Drept urmare, în lipsa normei completatoare, cele comise nu pot fi catalogate drept neglijență în serviciu și, corespunzător, nu pot fi încadrate în conformitate cu una dintre normele specificate la art.329 CP RM. Consemnabilă este următoarea observație a instanței de judecată realizată pe marginea unei cauze penale de învinuire a unei persoane în comiterea neglijenței în serviciu: „*Instanța de judecată consideră că procurorul a identificat în mod greșit faptul că inculpatul a comis o faptă infracțională ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștientoase față de obligațiile de serviciu; or, pentru a stabili dacă a fost comisă neglijența în serviciu, este necesar a cunoaște atribuțiile, drepturile și obligațiile persoanei publice, stipulate în lege sau în alte acte subordonate legii, care reglementează activitatea de serviciu a executorilor judecătorești*” [29].

Pe de altă parte, într-un alt caz din practica judiciară a fost reținută, pe bună dreptate, norma completatoare exactă (din actul de referință) care prescrie obligațiile de serviciu îndeplinite necorespunzător de către persoana publică. Astfel, instanța de judecată a constatat că „*inculpata X, fiind angajată în calitate de registru în cadrul Oficiului cadastral teritorial Y, la data de 14.05.2008, încălcând prevederile art.12 alin.(8) pct.d din Legea cadastrului bunurilor imobile...*” [30].

3. În continuare, vom supune analizei unele tratări judecătorești realizate pe marginea unui alt semn obligatoriu al infracțiunilor reunite sub denumirea de neglijență în serviciu, și anume: urmarea prejudiciabilă.

În contextul infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM identificarea *in concreto* a urmării prejudiciabile constituie o problemă deloc facilă. *Infra* ne vom convinge de acest lucru.

În pofida dificultăților aprige cu care se confruntă uneori persoanele abilitate cu aplicarea legii penale de constatare a respectivului semn, acesta trebuie stabilit cu exactitate de fiecă dată. Are dreptate V.A. Kocerga când afirmă: „Urmarea socialmente periculoasă, survenită în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare de către persoana cu funcție de răspundere a obligațiilor sale de serviciu, determină esența infracțiunii analizate. Anume în urmare se obiectivizează gradul de pericol social al faptei” [31, p.95].

Din textul art.329 CP RM se desprinde că urmarea prejudiciabilă poate lua următoarele forme:

1) daune în proporții mari: a) intereselor publice; b) drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice; c) drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor juridice;

2) decesul persoanei;

3) alte urmări grave (altele decât decesul persoanei).

Nu poate fi angajată răspunderea penală în baza art.329 CP RM atunci când:

a) nu sunt cauzate careva daune intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice;

b) sunt cauzate daune, dar sub limita celor prevăzute la art.329 CP RM.

Cu privire la aceste ipoteze, este consemnabilă următoarea constatare a instanței de judecată pe marginea unei cauze penale de învinuire a unei persoane în comiterea infracțiunii prevăzute la art.329 CP RM: „În cazul în care neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu nu implică producerea urmărilor prevăzute la art.329 CP RM, respectivul articol este inaplicabil. În astfel de cazuri, reieșind din prevederile de la lit.f) art.57 al Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, o manifestare de conduită de acest gen poate fi considerată abatere disciplinară” [23].

Din perspectivă istorică, în acord cu art.186 din Codul penal al Republicii Moldova în redacția anului 1961 [32], pe post de urmare prejudiciabilă putea evolua dauna considerabilă. Din acest punct de vedere, cadrul incriminator consemnat la art.329 CP RM pare a fi mai blând, întrucât cere prezența urmării prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari.

În contextul enunțat, provoacă interes următorul fragment dintr-o speță din practica judiciară: „*Inculpatul C.M., în perioada lunii mai 2009 – septembrie 2009 nu a efectuat supravegherea și controlul privind consumul real de apă de către persoana juridică SRL „CA” și nici nu a întreprins măsuri concrete pentru identificarea cauzei și motivelor pierderii unui volum considerabil de apă între stația de pompare nr.3 și stația de pompare nr.4. Astfel, în perioada vizată între stația de pompare nr.3 și stația nr.4 s-a pierdut fără urme un volum de 72471 m³ de apă, astfel Î.M. „Apă-Canal” Edineț și intereselor publice fiindu-le cauzată o daună considerabilă (sublinierea ne aparține – n.a.) în sumă totală de 931.977,06 lei” [25].*

În primul rând, nu este clar de ce instanța a statuat asupra daunelor cauzate atât Î.M. „Apă-Canal” Edineț, cât și intereselor publice. Oare Î.M. „Apă-Canal” Edineț nu reprezintă sfera publică? Și dacă Î.M. „Apă-Canal” Edineț reprezintă sfera publică, atunci de ce instanța a încercat să dubleze titularul valorilor sociale lezate prin comiterea faptei de către inculpatul C.M?

În al doilea rând (mult mai important), din fragmentul enunțat desprindem poziția neclară a instanței de a scoate în relief faptul cauzării unor daune în proporții considerabile intereselor publice. Cel mai probabil, în textul actului aplicativ supus analizei a fost admisă o greșeală mecanică, întrucât instanța a reținut în partea constatatoare faptul cauzării unei daune ce se cifrează la suma de 931.977,06 lei. Chiar și așa, considerăm inacceptabil ca la încadrarea celor săvârșite în tiparul art.329 CP RM să se utilizeze, la desemnarea urmărilor prejudiciabile, termeni de genul: „daună considerabilă”, „daună în proporții considerabile”. Aceasta deoarece, comparativ cu normele de la alin.(1) art.327 CP RM (abuzul de putere sau abuzul de serviciu) și de la alin.(1) art.328 CP RM (excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu), neglijența în serviciu în varianta-tip de la alin.(1) art.329 CP RM cere prezența unor urmări sub forma daunelor în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice.

Tot în contextul celei din urmă spețe se profilează o altă întrebare: care au fost raționamentele ce au dus la încadrarea celor comise în conformitate cu norma înscrisă la alin.(1) art.329 CP RM, întrucât prin acțiunile sale inculpatul C.M. a cauzat o daună intereselor publice în sumă de 931.977,06 lei? Este clar că cauzarea unor asemenea daune materiale excede parametrii cantitativi ai urmării prejudiciabile consemnate la alin.(1) art.329 CP RM. Mai exact, reprezintă o daună în proporții deosebit de mari, intrând, deci, sub incidența urmării prejudiciabile prevăzute la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM („alte urmări grave”), lucru desprins din

explicația cu vocație de interpretare oficială înscrisă la pct.8.6. din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017. Și atunci, de ce instanța de judecată a decis să încadreze cele comise potrivit normei de la alin.(1) art.329 CP RM? Probabil, instanța, grație prevederilor de la art.325 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova [33], nu a voit să agraveze situația inculpatului C.M. la încadrarea celor comise, luând în calcul faptul că și acuzarea de stat a purces la o atare calificare. Poate. Doar că în asemenea ipoteză instanța urma să adopte o sentință de achitare din motivul lipsei urmării prejudiciabile ca semn al componenței de infracțiune. Or, daunele în proporții deosebit de mari ca formă a „altor urmări grave” trebuie deosebite de daunele în proporții mari. A echivala cele două urmări e ca și cum a pune semn egalității între vătămarea gravă și vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății persoanei. Nu putem afirma că daunele în proporții mari sunt o parte din daunele în proporții deosebit de mari. Daunele în proporții mari trebuie privite distinct de daunele în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice. Așa cum este privită distinct vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății persoanei de cea medie. Iar acest lucru o confirmă însuși legiuitorul la adoptarea textului art.329 CP RM. *In concreto*, din punctul de vedere al tehnicii legislative, la alin.(1) art.329 CP RM și la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM sunt inserate două infracțiuni distincte (două variante-tip de infracțiune, nu însă o variantă-tip și una agravată), fapt susținut și în literatura de specialitate autohtonă [34, p.989; 8, p.910].

Tocmai de aceea, e cu neputință a încadra cele comise potrivit alin.(1) art.329 CP RM în ipoteza în care *de facto* sunt cauzate daune în proporții deosebit de mari intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice. În această ipoteză nu mai funcționează raționamentul *a fortiori* (cine poate mai mult poate și mai puțin).

S-ar putea ca unii practicieni să invoce, cu titlu de critică, lipsa unei echități la emiterea unor asemenea sentințe de achitare. Nu este exclus. Totuși, suntem de părere că lipsa de profesionalism la încadrarea unor comportamente infracționale în tiparul normelor prevăzute la art.329 CP RM nu trebuie să genereze consecințe nefaste pentru făptuitor. Eroarea profesională nu poate fi pusă pe umerii celui ce a comis fapta prejudiciabilă. Din contra, făptuitorul trebuie să profite de faptul încadrării eronate a comportamentului său infracțional.

Eroarea de calificare sus-enunțată a fost strecurată și în următorul caz din practica judiciară: „*M.I., fiind persoană publică, activând în calitate de inginer-inspector în Inspectoratul Supravegherea Tehnică de Stat „Intehagro”, filiala Cahul, în octombrie 2012, în rezultatul atitudinii neglijente și neconștiincioase față de obligațiile de serviciu, fără a verifica datele agregatelor, a perfectat actele tractorului de model „T-150 K” cu n/i CH-B 440, anul fabricării 1990, care aparținea lui B.P., și în baza contractului de vânzare-cumpărare a unității de transport a eliberat certificatul tehnic de înmatriculare cu Seria AB nr. 109883 pe numele lui C.I. Certificatul conținea date despre seria și numărul motorului, care de fapt nu corespund cu datele tractorului menționat, acordându-i lui C.I. dreptul de a-l vinde Primăriei orașului Cahul, la prețul de 147.500 lei, cauzând astfel daune în proporții mari intereselor publice (sublinierea ne aparține – n.a.)*” [15]. De menționat că dauna în mărime de 147.500 lei, în condițiile legii penale în vigoare la momentul săvârșirii faptei, atinge pragul proporțiilor deosebit de mari. Corespunzător, urma a fi aplicată norma de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, nu însă cea de la alin.(1) art.329 CP RM.

În altă ordine de idei, merită atenție următorul fragment din încadrarea efectuată de partea acuzării în legătură cu o cauză penală intentată în baza lit.b) alin.(2) art.329 CP RM (neglijența în serviciu ce a provocat alte urmări grave): „...dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari (sublinierea ne aparține – n.a.) intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, care au provocat alte urmări grave (sublinierea ne aparține – n.a.)”. În fapt, inculpatul X este învinuit că „*îndeplinind atribuțiile de autoritate tutelară a minorului I.V., având în sarcină activitatea de asistență, promovare și apărare a drepturilor copilului, nu a întreprins măsurile necesare pentru organizarea externării minorului I.V. din cadrul Instituției medico-sanitare de psihiatrie „Codru”, fapt ce a condus la prelungirea administrării tratamentului psihiatric și deținerii acestuia în plasament în cadrul instituției psihiatrice pe o perioadă prelungită de 144 zile, cauzând urmări grave drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale minorului I.V., de natură să afecteze starea psihoemoțională prin provocarea intenselor suferințe psihice și fizice* [21]”.

Considerăm eronată o atare statuare la încadrarea celor comise.

Primo – aceasta face referire la interesele publice, precum și la drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice, deși realmente doar persoana fizică (minorul I.V.) a avut de suferit de pe urma săvârșirii infracțiunii. Nu există nicio persoană juridică căreia să i se fi cauzat o daună prin neîndeplinirea obligațiilor de serviciu. La fel, nici intereselor publice nu li s-au adus careva atingeri infracționale.

Secundo – conține urmări prejudiciabile înscrise în cadrul mai multor norme de incriminare care sunt incompatibile unele cu altele. Așadar, pe de o parte, încadrarea conține urmările prejudiciabile înscrise la alin.(1) art.329 CP RM (daune în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice), iar, pe de altă parte – urmarea prejudiciabilă inserată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM (alte urmări grave). Este clar că urmările prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM sunt incompatibile cu cele care pot intra sub incidența semnului „alte urmări grave” consemnat la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Aceasta deoarece la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, ca și în cazul normei de la alin.(1) art.329 CP RM, este înscrisă o infracțiune în variantă-tip, nu însă o infracțiune în variantă agravată, fapt relevat *supra*. Drept consecință, în conjunctura neglijenței în serviciu urmarea prejudiciabilă specificată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM nu evoluează pe post de consecință secundară, iar cea de la alin.(1) art.329 CP RM – în postura de consecință primară. Respectivetele urmări prejudiciabile nu se află într-o derivație progresivă. Cu alte cuvinte, urmările prejudiciabile prevăzute la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM trebuie să se afle în legătură de cauzalitate cu fapta de neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către persoana publică.

În sensul art.329 CP RM, e inacceptabil ca urmările prejudiciabile sub forma daunelor în proporții mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice sau juridice (cauzate ca rezultat al neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu) să fi determinat, la rândul lor, în mod progresiv, cauzarea altor urmări grave.

Prin urmare, cele comise nu pot fi catalogate drept infracțiune unică cu urmări suplimentare. O atare formă a unității legale infracționale este fezabilă doar în cazul infracțiunilor cu dublă formă de vinovăție, nu și în ipoteza infracțiunilor care au la bază o singură formă a vinovăției. În cazul infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM făptuitorul manifestă o singură formă a vinovăției – imprudența. Raționând *per a contrario*, am admite situația absurdă ca făptuitorul să manifeste imprudență doar față de urmarea prejudiciabilă consemnată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, iar în raport cu cele înscrise la alin.(1) art.329 CP RM să manifeste intenție. O asemenea stare a lucrurilor contravine *per ansamblu* esenței infracțiunilor de neglijență în serviciu. Or, sub aspect subiectiv, chintesența acestor fapte rezidă în forma imprudentă a atitudinii psihice (inclusiv, față de urmările prejudiciabile) cu care acționează făptuitorul la neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

Într-un alt caz practic, inculpații V.T. și B.V. au fost învinuiți de către organul de urmărire penală de îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiințioase față de ele, care au cauzat daune în proporții mari intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și alte urmări grave. În fapt, inculpații au fost învinuiți că *aflându-se în serviciul diurn, la sediul CP Centru, mun. Chișinău, nu au intervenit și nu au întreprins măsuri eficiente pentru asigurarea drepturilor și libertăților părților vătămate care, fiind reținuți și escortați la sediul CP Centru, mun. Chișinău, au fost supuși de către mai mulți colaboratori de poliție la acte de tortură, manifestate prin aplicarea violenței fizice și psihice* [35].

Comparativ cu soluția de încadrare reliefată mai sus, cea din urmă sugerează prezența concursului dintre neglijența în serviciu prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM și neglijența în serviciu consemnată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Acest lucru ni-l însuflă conjuncția „și” utilizată la încadrarea celor săvârșite. În pofida acestui fapt, instanța de judecată a apreciat că în comportamentul inculpaților sunt prezente semnele constitutive ale unei singure componente de infracțiune, nu însă a două componente de infracțiune. De fapt, considerăm că și partea acuzării a înaintat aceeași ipoteză de calificare, fapt desprins din partea constatatoare a actului de învinuire. Dacă e așa, atunci de ce s-a subliniat la încadrare faptul cauzării unor daune în proporții mari intereselor publice, drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice, precum și a altor urmări grave? Cel mai probabil, s-a strecurat o eroare mecanică. Cel puțin așa dorim să credem. În orice caz, nu susținem o asemenea practică de încadrare, întrucât este contrară realității. Conjuncția „și” (folosită la desemnarea cumulativă a urmărilor prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.329 și la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM) denotă calificarea celor săvârșite în acord cu regulile concursului de infracțiuni, raționament din care nu trebuie utilizată la încadrare potrivit unei singure norme. În speță, cele săvârșite au fost calificate potrivit normei prevăzute la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. De aceea, încadrarea trebuia să cuprindă doar urmarea prejudiciabilă specificată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, nu și cea prevăzută la alin.(1) art.329 CP RM.

De asemenea, suscită interes analitic următoarea formulare din încadrarea efectuată de instanța de judecată în legătură cu o faptă de neglijență în serviciu: „...cu cauzarea de daune în proporții deosebit de mari intere-

selor ocrotite de lege ale persoanei juridice, acțiuni care au provocat alte urmări grave [17]". Potrivit speței, inculpatul Ș.S., în postura de primar al unei localități, în rezultatul atitudinii neglijente și neconștiincioase față de obligațiile sale de serviciu, apreciind greșit destinația unor terenuri, a dispus înstrăinarea acestora la un preț redus (sub limita valorii reale a acestor bunuri) cet. P.E., prin care fapt a cauzat bugetului primăriei daune în proporții deosebit de mari.

Nu susținem asemenea formulări folosite de instanța de judecată în procesul încadrării faptei prejudiciabile comise. Acestea contravin tehnicii legislative de inserare a semnelor componente de infracțiune în textul normei penale.

În primul rând, din formularea sus-indicată s-ar părea că daunele în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanei juridice, precum și urmările prejudiciabile cuprinse de sintagma „alte urmări grave” (înscrisă la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM), sunt consecințe cu arie de incidență diferită. Poate. Doar că, în contextul art.329 CP RM, sintagma „alte urmări grave” înglobează daunele în proporții deosebit de mari, fapt evocat în pct.8.6. din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017. Prin urmare, daunele în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanei juridice (de altfel, ca și ale celei fizice) constituie una dintre expresiile urmărilor grave (în sensul normei de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM).

În al doilea rând, statuarea instanței de judecată creează aparența că urmarea prejudiciabilă sub forma daunelor în proporții deosebit de mari intereselor ocrotite de lege ale persoanei juridice ar fi determinat, la rândul ei, cauzarea altor urmări grave. *Supra* am argumentat că infracțiunile prevăzute la art.329 CP RM nu posedă urmări prejudiciabile primare și secundare, fiind fapte infracționale cu o singură urmare prejudiciabilă. Suntem de părere că, la încadrarea celor comise în tiparul normei de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, persoana abilitată cu aplicarea legii penale, în general, și instanța de judecată, în special, trebuie să punteze asupra urmării prejudiciabile ce formează *in concreto* conținutul sintagmei „alte urmări grave”.

În definitivă, considerăm că, în partea ce vizează încadrarea infracțiunii după semnul – urmarea prejudiciabilă, instanța de judecată urma să stipuleze în sentință următoarele: „...care a cauzat urmări grave concretizate în daune în proporții deosebit de mari intereselor publice”. O asemenea precizare clarifică coraportul dintre semnele „alte urmări grave” și „daune în proporții deosebit de mari” (operabile în contextul infracțiunilor prevăzute la art.329 CP RM). În special, determină cu exactitate că, în conjunctura infracțiunilor de neglijență în serviciu, daunele în proporții deosebit de mari reprezintă una dintre formele altor urmări grave.

Mult mai neclare sunt încadrările efectuate în tiparul unei norme de incriminare, însă cu reținerea unor semne calificative din cadrul altor norme de incriminare. De exemplu, într-o speță din practica judiciară a Republicii Moldova instanța a calificat cele comise în conformitate cu prevederile lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. *In concreto*, instanța a constatat că „inculpatul C.I. nu și-a îndeplinit corespunzător obligațiile de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de ele, ceea ce a dus la cauzarea unor daune în proporții mari intereselor publice (sublinierea ne aparține – n.a.), provocând urmări grave” [36]. Statuări similare regăsim și în alte cauze din practica judiciară [37].

Considerăm inadmisibilă o asemenea încadrare. Observăm că instanța de judecată a încadrat comportamentul inculpatului potrivit normei înscrise la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. În același timp, a reținut la calificare un semn al componente de infracțiune consemnate la alin.(1) art.329 CP RM, semn care îl exclude automat pe cel cerut de norma de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Este vorba de urmarea prejudiciabilă. Cele două urmări prejudiciabile (*alias* – daunele în proporții mari și „alte urmări grave”) se exclud reciproc. Prin urmare, nu pot fi reținute la calificare concomitent, decât dacă cele comise nu constituie concurs de infracțiuni. În orice caz, în ipoteza unei infracțiuni unice încadrarea trebuie efectuată fie potrivit normei prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM, fie potrivit celei stipulate la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. În speță, cele comise urmau a fi calificate în tiparul lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Drept argument suplimentar invocăm în mod reiterat faptul că la alin.(1) art.329 CP RM și la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM se regăsesc două variante-tip de infracțiune, nu însă o variantă-tip și una agravată, ceea ce determină aplicarea unei singure norme de incriminare prin reținerea la calificare a semnelor unei singure componente de infracțiune.

4. În altă privință, merită atenție evidențierea unei alte problematice de calificare a faptelor de neglijență în serviciu potrivit semnului – urmarea prejudiciabilă. Problematika rezidă în aprecierea naturii (patrimoniale sau nepatrimoniale) a urmărilor prejudiciabile prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM. De fapt, soluția este desprinsă fără echivoc din textul pct.8 al Hotărârii Plenului CSJ nr.7/2017, în corespundere cu care „urmarea prejudiciabilă specifică infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM poate avea doar o natură patrimonială”.

Explicația causală enunțată nu este împărtășită de toate persoanele abilitate cu aplicarea legii penale. De pildă, într-o speță din practica judiciară acțiunile făptuitorului au fost încadrate potrivit alin.(1) art.329 CP RM, deși în rezultatul celor comise nu au fost cauzate careva urmări prejudiciabile cu caracter patrimonial. În fapt, instanța a stabilit următoarele: „*Inculpatul G.A., fiind persoană cu funcție publică și acționând cu titlu oficial, exercitând funcția de ofițer de serviciu în Serviciul regim, supraveghere și pază al Penitenciarului nr.10 – Goian cu sediul în mun. Chișinău, com. Goian, la 22 mai 2015, ora 17.00, a escortat condamnații Penitenciarului nr.10 – Goian, L.M., C.R. și D.N., în afara zonei locative a penitenciarului pentru efectuarea lucrărilor de salubritate, pe care i-a lăsat fără supraveghere. Aceștia, profitând de faptul că nu erau supravegheați, în aceeași zi, ora 17.25, au evadat din penitenciar prin escaladarea edificiilor de pază, astfel fiind cauzate daune în proporții mari intereselor publice (sublinierea ne aparține – n.a.)*” [38]. Înțelegem că, în speță, urmarea prejudiciabilă constă în faptul evadării condamnaților din penitenciar, adică în faptul săvârșirii de către alte persoane a unei infracțiuni în rezultatul comportamentului neglijent al inculpatului, și anume: a infracțiunii de evadare din locurile de detenție (art.317 CP RM). Deci, nu are o natură patrimonială. Nu este clar însă, de ce instanța a încadrat cele comise în tiparul alin.(1) art.329 CP RM, avându-se în vedere că urmarea prejudiciabilă consemnată la această normă are natură patrimonială?

De menționat că întinderea urmărilor prejudiciabile stipulate la alin.(1) art.329 CP RM trebuie stabilită reieșind din conținutul alin.(1) art.126 CP RM, întrucât dispoziția normei prevăzute la alin.(1) art.329 CP RM este de trimitere. Conținutul acestei norme (în partea ce vizează urmările prejudiciabile) este determinat de conținutul normei specificate la alin.(1) art.126 CP RM. Mai exact, semnul „daune în proporții mari...”, înscris în textul alin.(1) art.329 CP RM, este unul definitoriu. Prin semn definitoriu trebuie de înțeles semnul conținutul căruia depinde de conținutul normelor din Codul penal care conțin definițiile unor sau altor termeni utilizați de legiuitor la descrierea faptei prejudiciabile în Partea specială a Codului penal [28, p.83].

În speța sus-reliefată, urmarea prejudiciabilă sub forma evadării din locurile de detenție nu poate fi raportată la conținutul alin.(1) art.126 CP RM, fiind, deci, una de natură nepatrimonială. De altfel, în motivarea apelului depus împotriva hotărârii ce cuprinde încadrarea evocată *supra* inculpatul a indicat următoarele raționamente în favoarea casării actului contestat: „Totodată, pentru constatarea și calificarea faptei conform prevederilor alin.(1) art.329 CP RM este obligatorie survenirea urmărilor prejudiciabile sub formă de „daune în proporții mari cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanelor fizice și juridice”, element ce nu a fost reflectat în învinuire sau în sentință, nefiind confirmată cauzarea daunei în proporții mari intereselor publice, potrivit parametrilor valorici enunțați la alin.(1) art.126 CP RM”.

Oarecum similară este următoarea speță din practica judiciară: „*H.M., activând în funcția de șef al secției medico-legală Soroca și fiind persoană cu funcție de răspundere, la 13 septembrie 2006, în baza îndreptării Procuraturii r-nului Soroca, a efectuat examinarea medico-legală a lui T.E., a.n. 1951, domiciliat în s. Bădiceni, r-nul Soroca, în incinta cabinetului medico-legal Soroca, îndeplinindu-și necorespunzător obligațiunile sale de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de ele, prejudiciind drepturile și interesele ocrotite de lege ale persoanelor fizice. Astfel, în raportul de examinare medico-legală nr.316 din 13.09.2006 a expus în concluzie că T.E. prezintă o echimoză cu mic edem palpebral la nivelul orbitei stângi, o excoriație pe nas din stânga, câte o echimoză la nivelul parietal drept și la nivelul inghinal stâng, fapt ce nu corespunde realității și se contrazice cu concluzia comisiei de experți judiciari medico-legali de la Centrul de Medicină Legală al Ministerului Sănătății și Protecției Sociale, formulată în raportul de expertiză medico-legală în comisie nr.317 din 07.12.2006*” [39]. Și de această dată instanța a încadrat acțiunile făptuitorului în baza alin.(1) art.329 CP RM. Și de această dată se impun întrebările, deloc retorice: despre ce fel de daune în proporții mari este vorba? S-a ținut oare cont la calificarea celor săvârșite de natura patrimonială a urmărilor prejudiciabile înscrise la alin.(1) art.329 CP RM? Răspunsurile par a fi clare. Niciun fel de daune în proporții mari nu au fost cauzate în rezultatul conduitei neglijente a lui H.M. La fel, instanța a ignorat voința legiuitorului de a cataloga drept urmare prejudiciabilă inserată la alin.(1) art.329 CP RM doar consecințele infracționale ce posedă caracter patrimonial.

În ce ne privește, în speța citată surprindem lipsa vreunei urmări prejudiciabile. Existența unei necorespunderi între concluzia medicului legist și concluzia comisiei de experți judiciari medico-legali de la Centrul de Medicină Legală nu poate fi considerată drept urmare prejudiciabilă în sensul art.329 CP RM. În lipsa unei urmări prejudiciabile cele săvârșite nu pot fi calificate în conformitate cu art.329 CP RM; or, infracțiunile de neglijență în serviciu sunt materiale. Respectiv, pentru existența acestora este ineluctabil survenirea unor urmări prejudiciabile. Drept consecință, nu susținem încadrarea realizată de partea acuzării și susținută de instanța de judecată.

Fără a întrerupe firul logic, subliniem în context că Codul contravențional al Republicii Moldova [40] nu conține norme corespondente celor de la art.329 CP RM, așa cum este valabil în cazul abuzului de putere sau al abuzului de serviciu (art.327 CP RM) ori al excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu (art.328 CP RM). Fapta unei persoane publice exprimate în neîndeplinirea sau în îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente sau neconștiințioase față de ele, în lipsa urmărilor prejudiciabile prevăzute la art.329 CP RM, ar putea constitui abatere disciplinară. Cu referire la speța sus-indicată, se impune de precizat că un asemenea comportament al medicului legist exprimat în efectuarea unei expertize judiciare prin manifestarea unei atitudini neglijente, în temeiul lit.d) art.58 al Legii Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, nr.68 din 14.04.2016 [41], poate fi considerat drept abatere disciplinară.

5. În alt registru, reiterăm că la încadrarea celor săvârșite în corespundere cu norma de la alin.(1) art.329 CP RM sau cu cea de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM (atunci când urmările grave iau forma daunelor în proporții deosebit de mari) persoana abilitată cu aplicarea legii penale trebuie să stabilească, prin raportare la norma înscrisă la alin.(1) art.126 CP RM, cuantumul daunelor cauzate în rezultatul neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare de către persoana publică a obligațiilor sale de serviciu. În primul rând, este necesar să se ateste prezența unei daune în mărime ce depășește 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. În al doilea rând, procurorul și, respectiv, instanța de judecată nu poate determina „din ochi” mărimea daunelor materiale cauzate. Acestea trebuie probate prin mijloacele de probă și procedeele probatorii prevăzute de Codul de procedură penală. Aceeași explicație o regăsim în pct.8 din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017, în corespundere cu care în cazul urmărilor prejudiciabile patrimoniale, instanțele trebuie să stabilească, în baza probelor administrate, cuantumul daunelor cauzate.

În condiții neclare însă, într-o speță din practica judiciară s-a reținut prezența neglijenței în serviciu în acțiunile făptuitorului, instanța încadrând cele comise în acord cu lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. În fapt, instanța a reținut următoarele: „*Inculpatul X, în perioada anilor 2012-2015 ocupând funcția de specialist pentru reglementarea regimului funciar, îndeplinind în mod necorespunzător atribuțiile de serviciu, la solicitarea lui A.B., a pregătit, a semnat și a eliberat acestuia documentele oficiale false care acordă drepturi sau eliberează de obligații, conform cărora A.B. deține pe teritoriul comunei Z terenuri agricole sub plantații multianuale (livezi de mere) cu suprafața de 145,4 ha, fără ca să verifice autenticitatea datelor incluse în aceste documente. Ulterior, A.B., în temeiul documentelor oficiale false indicate mai sus, a obținut de la AIPA compensații nerambursabile în domeniul asigurării riscului de producție în agricultură în proporții deosebit de mari*” [20]. Observăm că instanța de judecată a încadrat cele comise în tiparul normei de la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, dar fără a indica cu exactitate mărimea daunelor cauzate intereselor publice. În lipsa unei asemenea constatări se impune ca firească întrebarea: care a fost rațiunea de a încadra cele comise potrivit lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, și nu potrivit normei înscrise la alin.(1) art.329 CP RM? Or, ambele norme implică cauzarea unor daune de natură patrimonială. Considerăm că în procesul încadrării celor comise instanța de judecată a ignorat principiul *in dubio mitius*. În lipsa unor probe care să demonstreze prezența daunelor în proporții deosebit de mari instanța nu putea să rețină la calificare lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Mai mult, suntem de părere că nici norma de la alin.(1) art.329 CP RM nu putea fi aplicată. Urmările prejudiciabile consemnate la această normă se bucură de parametri cantitativi. Aceasta înseamnă că pentru întregirea urmărilor prejudiciabile nu este suficient să se probeze existența lor. Este necesar ca acestea să depășească un anumit quantum. Respectivul quantum trebuie probat, nu însă apreciat „din ochi”. În caz contrar, trebuie considerat că urmarea prejudiciabilă lipsește ca atare, ceea ce face imposibilă calificarea potrivit art.329 CP RM.

6. În altă privință, interes prezintă abordările jurisprudențiale cu privire la încadrarea neglijenței în serviciu potrivit lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. Interesul este dictat de necesitatea aflării conținutului sintagmei „alte urmări grave”.

Este lesne de observat că această expresie desemnează urmările prejudiciabile pasibile de cauzare prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu de către persoana publică. Totuși, care este conținutul exact al acestei sintagme?

Practica judiciară nu este uniformă la acest capitol, fapt dictat de caracterul evaziv, neclar și ambiguu al semnului „alte urmări grave”. Tocmai din cauza ambiguității normei de incriminare prevăzute la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM persoanele abilitate cu aplicarea legii penale se confruntă cu probleme de interpretare a acesteia.

Din analiza practicii judiciare desprindem că semnul „alte urmări grave” se concretizează, în cele mai dese cazuri, în cauzarea unor daune în proporții deosebit de mari intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice. O atare urmare prejudiciabilă este reflectată și în pct.8.6. din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017. Exemplificativă este următoarea speță: „*G.N., exercitând funcția de contabil-șef în I.M.S.P. Spitalul raional Basarabeasca, în perioada 01 ianuarie – 31 decembrie 2007, aflându-se în exercitarea funcțiilor sale de serviciu, și-a îndeplinit în mod necorespunzător obligațiile de serviciu, ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de ele. Acționând contrar prevederilor art.51/1, 97 lit.b), 101, 112, 115, 118 din Codul fiscal, nu a depus cerere către organul I.F.S. privind înregistrarea subiectului impozabil, I.M.S.P. Spitalul raional Basarabeasca, în calitate de contribuabil al TVA. La fel, nu a aplicat cota TVA de 8% la medicamentele livrate populației indicate în Nomenclatorul de stat de medicamente și autorizate de Ministerul Sănătății și Protecției Sociale realizate în farmaciile I.M.S.P. Spitalul raional Basarabeasca, prin ce a condiționat necalcularea, nedeclararea și neachitarea către bugetul public al plăților TVA în sumă de 114.837 lei*” [42].

Precizăm că, în corespundere cu alin.(1¹) art.126 CP RM, se consideră proporții deosebit de mari valoarea pagubei pricinuite, care depășește 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei. Potrivit Hotărârii Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, nr.54 din 17.01.2018 [43], cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, este în mărime de 6150 lei. Drept urmare, actualmente, pentru a fi incidentă lit.b) alin.(2) art.329 CP RM daunele materiale cauzate intereselor publice sau drepturilor și intereselor ocrotite de lege ale persoanei fizice sau juridice trebuie să depășească suma de 246.000 lei.

Practica judiciară demonstrează că, în conjunctura lit.b) alin.(2) art.329 CP RM, nu doar daunele în proporții deosebit de mari, ci și alte rezultate infracționale pot apărea pe post de „alte urmări grave”. Punctul 8.6. din Hotărârea Plenului CSJ nr.7/2017 raportează la acestea următoarele urmări prejudiciabile cu caracter alternativ: sistarea activității unei autorități, a unei instituții ori întreprinderi; survenirea insolvenței unei întreprinderi ori lichidarea acesteia; sinuciderea sau tentativa de sinucidere a victimei sau apropiaților ei; inundarea spațiilor în care locuiesc persoane; provocarea unor accidente în transportul de persoane; provocarea prăbușirii clădirilor și construcțiilor locuite; provocarea alunecărilor de teren; pieirea în masă a animalelor; provocarea ruperii barajelor; provocarea unor contagieri; provocarea avariilor, catastrofelor; provocarea unui dezastru ecologic sau social etc.

Observăm că lista urmărilor prejudiciabile este exemplificativă, nu însă exhaustivă, motiv pentru care în postura de „alte urmări grave” ar putea evolua și alte rezultate infracționale decât cele sus-enumerate.

În practica judiciară se reține deseori în calitate de „altă urmare gravă” faptul determinării comiterii unei infracțiuni de către o terță persoană în rezultatul neglijenței în serviciu admise de persoana publică. Ilustrative sunt următoarele exemple: „*P.I., P.S., C.S. și G.S., în postura de inspectori vamali, drept rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiincioase față de atribuțiile lor de serviciu, au admis declararea neautentică a bunurilor și trecerea lor peste teritoriul vamal al Republicii Moldova de către L.S.*” [44]; „*G.S., deținând funcția de inspector superior operativ de serviciu în unitatea de gardă a Secției organizare, analiză și control a IP Buiucani, mun. Chișinău, fiind persoană cu funcție de răspundere, pe parcursul aflării sale la serviciu, exercitând atribuțiile de funcție, a dat dovadă de atitudine neglijentă și neconștiincioasă față de obligațiile de serviciu prin faptul că nu a intervenit și nu a întreprins măsuri eficiente pentru asigurarea drepturilor și libertăților persoanelor reținute și aduse în sediul IP Buiucani, mun. Chișinău, ceea ce a determinat ca persoanele reținute L.A., C.R., I.V., B.R., D.M. și R.T. să fie supuse actelor de tortură din partea mai multor colaboratori de poliție* [45]”. Soluții similare au fost date și pe alte cauze [35]. În ce ne privește, avem rezerve față de soluțiile de calificare enunțate. Pare a fi îndoielnică poziția instanței de a cataloga în calitate de veritabilă urmare prejudiciabilă faptul săvârșirii unei infracțiuni în rezultatul comportamentului neglijent al persoanei publice. Plus la aceasta, respectiva cvasiurmare prejudiciabilă nu transpare din textul Hotărârii Plenului CSJ nr.7/2017. Mai mult, reținerea acesteia la calificare ar determina nesocotirea principiului legalității incriminării din perspectiva ignorării cerinței de claritate și previzibilitate a legii penale, precum și a efectuării unei interpretări extensive defavorabile a legii penale.

În practică se atestă și cazuri când la calificare sunt reținute cumulativ cele două urmări prejudiciabile. Demonstrativă este următoarea speță: „*Inculpatul, exercitând funcția de șef Secție logistică în Biroul Vamal Cahul în conformitate cu prevederile ordinului nr.814-p din 06 iulie 2007 al directorului general al Serviciului*

Vamal, în perioada 23 octombrie 2009 – 27 aprilie 2010, îndeplinind necorespunzător obligațiile sale de serviciu ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiințioase față de ele, nu a întreprins acțiuni în vederea asigurării păstrării integrității corpurilor delictive transmise de către colaboratorii Biroului Vamal Cahul și păstrate în depozitul postului vamal Giurgiulești – Galați al Biroului Vamal Cahul, amplasat în sat. Giurgiulești, r-nul Cahul. Urmare a cărui fapt au fost sustrate de către persoane nestabilite: 5500 pachete de țigări marca „Winston Slims”, cu valoarea unui pachet de 8,75 lei, în sumă totală de 48.125 lei; 17.635 pachete de țigări marca „Winston Blue” cu valoarea unui pachet de 7,60 lei, în sumă totală de 134.026 lei; 1350 pachete de țigări marca „Viceroy” cu valoarea unui pachet de 7 lei, în sumă totală de 9450 lei; 24.375 pachete de țigări marca „Doina” cu valoarea unui pachet de 2,31 lei, în sumă totală de 56.306,25 lei; 8125 pachete de țigări marca „Plugarul” cu valoarea unui pachet de 2,35 lei, în sumă totală de 19.093,75 lei; 1620 pachete de țigări marca „MT” cu valoarea unui pachet de 3,50 lei, în sumă totală de 5670 lei. Astfel, prin îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu, ca rezultat al unei atitudini neglijente și neconștiințioase față de ele, a cauzat intereselor publice un prejudiciu în sumă de 277.651 lei” [46].

În unele cazuri, în procesul încadrării juridico-penale urmarea prejudiciabilă consemnată la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM este reflectată neclar sau chiar abstract. De exemplu, pare a fi confuză următoarea încadrare din practica judiciară în ceea ce vizează urmarea prejudiciabilă: „În rezultatul acțiunilor neglijente ale inculpatului (colaborator vamal), în spațiul Comunității Europene a fost transportat în mod ilicit, sub alt gen de marfă, tutun prelucrat pentru confecționarea țigărilor în proporții deosebit de mari, nefiind achitate taxele vamale și alte plăți corespunzătoare, ceea ce a determinat crearea unor premise favorabile utilizării acestuia în alte scopuri criminale, fapt ce a dus la denigrarea imaginii Republicii Moldova pe plan internațional, astfel fiind prejudiciate interesele publice” [44]. Din fragmentul reprodus nu rezultă cu claritate conținutul urmării prejudiciabile cauzate în rezultatul conduitei neglijente manifestate de inculpat în procesul îndeplinirii obligațiilor sale de serviciu: a) comiterea unei infracțiuni de către o altă persoană în rezultatul neglijenței manifestate de către inculpat; b) daune în proporții deosebit de mari; c) denigrarea imaginii Republicii Moldova pe plan internațional.

Pe lângă toate, avem rezerve în ceea ce privește catalogarea denigrării imaginii Republicii Moldova pe plan internațional pe post de urmare prejudiciabilă. În primul rând, imaginea Republicii Moldova, ca de altfel și a oricărei autorități publice în parte, nu poate fi denigrată, ci prejudiciată. Denigrarea are un alt înțeles decât cel conferit de partea acuzării și reținut de instanța de judecată. În al doilea rând, prejudicierea imaginii sau a prestigiului Republicii Moldova pe plan internațional sau a unei autorități publice pe plan național nu poate fi considerată o veritabilă urmare prejudiciabilă. În al treilea rând, constituind una dintre formele de exprimare a „altor urmări grave”, aceasta nu concordă cu cerința de previzibilitate și claritate a legii penale.

Considerăm că în ipoteza în care în rezultatul comportamentului neglijent al persoanei publice manifestat în procesul îndeplinirii obligațiilor sale de serviciu, în exclusivitate este prejudiciată imaginea Republicii Moldova pe plan internațional și, subsecvent, a autorității publice în care aceasta activează, cele comise trebuie apreciate drept abatere disciplinară, nu însă ca neglijență în serviciu. În sprijinul acestei teze invocăm prevederile lit.g) art.57 al Legii Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158 din 04.07.2008 [47], în conformitate cu care acțiunile care aduc atingere prestigiului autorității publice în care funcționarul activează constituie abatere disciplinară.

Concluzii

Studiul practicii judiciare în materia infracțiunilor de neglijență în serviciu demonstrează existența unor probleme cu care se confruntă cei abilitați cu aplicarea legii penale la încadrarea *in concreto* a faptelor prejudiciabile în tiparul normelor prevăzute la art.329 CP RM. În special, se observă dificultăți la calificarea celor săvârșite în acord cu semnele laturii obiective a componentelor de infracțiune înscrise la art.329 CP RM: fapta și urmarea prejudiciabilă. Se atestă multiple erori de calificare potrivit semnului obiectiv – urmarea prejudiciabilă. Erorile vizează aprecierea diferențiată a semnului estimativ „alte urmări grave” consacrat la lit.b) alin.(2) art.329 CP RM. De asemenea, se remarcă tendința greșită de identificare a naturii juridico-penale a semnelor constitutive inserate la alin.(2) art.329 CP RM. La concret, se subliniază, în mod eronat, că la alin.(2) art.329 CP RM sunt specificate infracțiuni în variante agravate, nu în variante-tip. De aici și unele erori la fundamentarea încadrării efectuate. La fel, se observă poziția greșită a unor practicieni de a încadra cele săvârșite în corespundere cu alin.(1) art.329 CP RM în ipoteza în care urmarea prejudiciabilă se exprimă în daune cu caracter nepatrimonial. În fine, sunt evidențiate unele probleme de calificare după semnul obiectiv –

fapta prejudiciabilă. În unele cazuri se constată confuzii la aprecierea conținutului celor două modalități normative de exprimare a faptei prejudiciabile. De asemenea, se ignoră regula de calificare a faptelor infracționale incriminate în cadrul unor norme de trimitere la alte acte normative/legislative. Deseori, persoanele abilitate cu aplicarea legii penale omit să stipuleze norma exactă din actul normativ de referință ce conține obligația de a cărei neîndeplinire sau îndeplinire necorespunzătoare se face vinovată persoana publică.

Referințe:

1. Codul penal, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.128-129, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
2. ЦАРЕВ, Е.В. Перспективы развития нормы предусматривающей ответственность за халатность. В: *Юридическая техника*, 2012, № 6, с.604-607.
3. ЦАРЕВ, Е.В. *Уголовное законодательство об ответственности за халатность: история, современность, перспективы развития*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Нижний Новгород, 2009. 31 с.
4. КОЧЕРГА, В.А. Формы деяния в составе халатности: дискуссионные аспекты. В: *Общество, политика, экономика, право*, 2016, №3, с.147-149.
5. *Курс российского уголовного права. Особенная часть* / Под ред. В.Н. КУДРЯВЦЕВА, А.В. НАУМОВА. Москва: Спарк, 2002. 1040 с.
6. *Особенная часть Уголовного кодекса Российской Федерации: комментарий, судебная практика, статистика* / Под ред. В.М. ЛЕБЕДЕВА, А.В. ГАЛАХОВА. Москва: Городец, 2009. 1168 с.
7. *Уголовное право. Особенная часть* / Под ред. И.Я. КОЗАЧЕНКО, З.А. НЕЗНАМОВА, Г.П. НОВОСЕЛОВА. Москва: НОРМА-ИНФРА, 2001. 960 с.
8. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
9. DONGOROZ, V. ș.a. *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea specială. Vol.IV*. București: ALL Beck, 2003. 936 p.
10. БОРКОВ, В.Н. Основные признаки должностной халатности (ст.293 УК РФ). В: *Вестник Омского университета*, 2014, №1 (38), с.185-189.
11. РУБАЧЕВА, Е.Л., МАТЛАШЕВСКАЯ, О.М. Некоторые проблемы в понимании халатности. В: *Общество и право*, 2016, №1 (55), с.72-74.
12. *Уголовное право России. Особенная часть* / Под ред. Ф.Р. СУНДУРОВА, М.В. ТАЛАНА. Москва: Статут, 2012. 944 с.
13. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept penal. Partea Specială. Vol.II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1322 p.
14. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 26 februarie 2016. Dosarul nr.1-173/16 https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 24.02.2018]
15. Sentința Judecătorei Cahul (sediul Central) din 25 februarie 2014. Dosarul nr.1-513/13 https://jch.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 24.02.2018]
16. Sentința Judecătorei Cahul (sediul Cantemir) din 11 decembrie 2015. Dosarul nr.1-196/2014 https://jch.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 24.02.2018]
17. Sentința Judecătorei Ungheni (sediul Central) din 15 martie 2011. Dosarul nr.1-74/2011 https://jun.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 06.02.2018]
18. Sentința Judecătorei Edineț (sediul Donușeni) din 28 iunie 2013. Dosarul nr.1-13/2013 https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 09.02.2018]
19. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 28 noiembrie 2017. Dosarul nr.1ra-985/2017 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=9926 [Accesat: 26.02.2018]
20. Sentința Judecătorei Soroca (sediul Florești) din 06 iunie 2017. Dosarul nr.1-144/2016 https://jsr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 09.02.2018]
21. Sentința Judecătorei Ungheni (sediul Nisporeni) din 15 iunie 2016. Dosarul nr.1-26/2016 https://jun.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 06.02.2018]
22. Sentința Judecătorei Edineț (sediul Briceni) din 17 septembrie 2013. Dosarul nr.1-71/2013 https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 09.02.2018]
23. Sentința Judecătorei Criuleni (sediul Central) din 28 mai 2013. Dosarul nr.1-8/2013 https://jcr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 08.02.2018]
24. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 07 iulie 2017. Dosarul nr.1-520/2017 https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 24.02.2018]
25. Sentința Judecătorei Edineț (sediul Central) din 06 aprilie 2012. Dosarul nr.1-20/2012 https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 06.02.2018]

26. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, nr.7 din 15.05.2017 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216 [Accesat: 26.02.2018]
27. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 23 mai 2017. Dosarul nr.1ra-760/2017 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=8823 [Accesat: 13.02.2018]
28. COPEȚCHI, ST., HADÎRCA, IG. *Calificarea infracțiunilor: note de curs*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p.
29. Sentința Judecătorei Chișinău (sediul Buiucani) din 15 aprilie 2015. Dosarul nr.1-162/15 https://jc.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 24.02.2018]
30. Sentința Judecătorei Soroca (sediul Central) din 07 aprilie 2017. Dosarul nr.1-369/2015 https://jsr.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 06.02.2018]
31. КОЧЕРГА, В.А. Последствия халатности: уголовно-правовой анализ. В: *Теория и практика общественного развития*, 2016, №5, с.95-97.
32. Codul penal, adoptat de Sovietul Suprem al RSSM la 24.03.1961. În: *Вестник Советулуй Сунрем ал РСММ*, 1961, №10.
33. Codul de procedură penală, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 14.03.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.104-110.
34. POALELUNGI, M., DOLEA, I., VÎZDOAGĂ, T. et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p.
35. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 21 iunie 2016. Dosarul nr.1ra-827/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6825 [Accesat: 02.03.2018]
36. Sentința Judecătorei Ungheni (sediul Nisporeni) din 14 martie 2012. Dosarul nr.1-46/2012 https://jun.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 07.02.2018]
37. Sentința Judecătorei Edineț (sediul Dondușeni) din 31 martie 2015. Dosarul nr.1-56/2015 https://jed.instante.justice.md/apps/pdf_generator/base64/create_pdf.php [Accesat: 07.02.2018]
38. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 13 decembrie 2016. Dosarul nr.1ra-1776/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=7845 [Accesat: 16.02.2018]
39. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 15 decembrie 2015. Dosarul nr.1ra-911/2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=5469 [Accesat: 16.02.2018]
40. Codul contravențional, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova la 24.10.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.3-6.
41. Legea Republicii Moldova cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, nr.68 din 14.04.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.157-162.
42. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 16 octombrie 2013. Dosarul nr.1ra-900/2013 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=748 [Accesat: 02.03.2018]
43. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozată pentru anul 2018, nr.54 din 17.01.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.18-26.
44. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 19 iulie 2016. Dosarul nr.1ra-1070/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6953 [Accesat: 16.02.2018]
45. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 18 mai 2016. Dosarul nr.1ra-441/2016 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=6473 [Accesat: 16.02.2018]
46. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova din 12 august 2015. Dosarul nr.1ra-1019/2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4716 [Accesat: 02.03.2018]
47. Legea Republicii Moldova cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, nr.158 din 04.07.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr.230-232.

Date despre autor:

Adrian POPENCO, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova; adjunct al procurorului-șef al Procuraturii mun.Chișinău. **E-mail:** adrinum@yandex.ru

Prezentat la 12.03.2018